Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение средняя общеобразовательная школа с.Мичурино Ардонского района РСО-Алания

«Рассмотрено»	«Согласовано»	«Утверждаю»
На МО школы	зам.директора по УВР	Директор школы
Рук-ль_____Вазиева Л.В.	___________Беленко Н.М.	_______Гаглоева Б.Н.
Протокол № 1	«31»_08_____2022г.	«___»________2022г.
От «31»_08___2022г.		

Кусæн программæ
ирон литературæйæ
11 къласæн

Ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуыргæнæг: Уазиты Л.В.

2022-2023 ахуыры аз.

Æмбарынгœнœн фыстæг ирон литературœйы программœмæ 11 къласœн.

-Ирон литературæ. Хрестомати. 11 кълас. Габысаты Азæ. Дзæуджыхъæу, 2014

Ирон литературæ. Ахуыргæнæн чиныг. 11 кълас. Джусойты Н.Г., 2014

Афœдзмœ – 68 сахаты. Къуыри – 2 сахаты.

Адœмы монон царды кœддœриддœр стыр ахадындзинад уыдис фольклор œмœ аив литературœйœн. Уыдоны нывфтыд œрцыд сœ цард, сœ историйы ахсджиагдœр цаутœ, сœ зонадон фœлтœрддзинад. Уыдоны ис зонды суадон, ныхасы фидауц œмœ бœрзонд идейœтœ. Дзырдаивадœн йœ нысаниуœг фœуœлдœр ис нœ рœстœджы. Уый рœзгœ фœлтœры хъомыл кœны гуманизм œмœ граждайнаг идеалтыл, фидар кœны адœмы удварн, уымœй рœзынц монон œмœ культурон традицитœ. Уымœ гœсгœ, скъолайы куысты ахъаззагдœр у литературœ ахуыр кœнын.Сусæггаг нæу, абоны ахуырдзаутæ арæх нал кæсынц литературон уацмыстæ, зынтæй æмбарынц тексты анализ, сæ логикон хъуыдыкæнынад фæлæмæгъдæр, удварны хъомыладмæ нал ис фаг цæстæнгас.

Стыр нысаниуæг ис аивадон литературæйы фæрцы удварны хъомылады фарстатыл кусынæн, абоны рæстæгæн аргъ кæнын зонынæн; æгъдау, кад, намыс, патриотизм æмæ граждайнаг хæстæ цы сты, уый зонынæн; гуманон дунембарынад æмæ национ химбарынадæй хайджын кæнынæн; литературон уацмысы эстетикон æнкъарæнтæ æмбарынæн; ирон адæмы национ культурæйы сæйраг миниуджытæ литературон тексты агурынæн; ирон литературæйы нысаниуæг æмбарынæн, йæ бастдзинад æндæр адæмты литературæтимæ, культурæтимæ иртасынæн.

Мадæлон литературæ нымад у федералон, æнæмæнгхъæугæ предметыл, ног ахуырадон стандартты йын ис сæрмагонд бынат.

Предметæй хæрзхъæд ахуыр райсыны мидис, принциптæ, бацæуæнтæм алывæрсыгæй каст цæуы æмæ программæ арæзт у ахæм **нормативон документты**:

- Уæрæсейы Федерацийы закъон «Ахуырады тыххæй»-йы;
- Ног ахуырадон стандартты;
- Цæгат Ирыстон-Аланийы модернизацийы комплексон проекты;
- Ирон национ ахуырады концепцийы ;
- Приоритетон национ проект «Нæ ног скъола»-йы;
- Республикон программæ «Ирон æвзаджы æмæ литературрæйы программæ 1- 11 кълæстæн»; **Программœйы автортœ:** Джыккайты Щамиль, Хъантемыраты Римœ, Мамиаты Изетœ, Гуœздœрты Азœ. Дзæуджыхъæу, 2005аз. Программœ сфидар кодта Республикœ Цœгат Ирыстоны – Аланийы Иумœйаг œмœ профессионалон ахуырады министрад.

-Ирон литературæ. Хрестомати. 11 кълас. Габысаты Азæ. Дзæуджыхъæу, 2012

Ирон литературæ ахуыр кæныны нысантæ:

-литературæйы фæрцы скъоладзауты иумæйаг культурæ рæзын кæнын;

- литературæйы æмбарынад бацамонын;

- литературон уацмысыл æнцой кæнгæйæ, цардæн аргъ кæнын, цард æнкъарын;

-ахуырдзаутæм рæзын кæнын чиныгкæсæджы культурæ;

-ныхасы арæхстдзинæдтæ райрæзын кæнын æмæ а.д.

Стандартты домæнтæм гæсгæ арæзт программæтæ æмæ ахуыртæ «филологи»-йæ хъуамæ арæзт уой ахæм уагыл.

Мадæлон литературæ:

1) чингуытæ кæсын æмæ литературæ ахуыр кæныны ахадындзинад адæймаджы миддунейы рæзтæн цы пайда сты, уый бамбарын; чингуытæ кæсыныл фæцалх кæнын,

2) литературæ адæмы национ-културон хæзна кæй у, адæмы цард хуыздæр бамбарыны фæрæз кæй у, уый æнкъарын;

3) мадæлон æвзагыл фыст хуыздæр уацмыстæ ахуыр кæныны фæрцы банкъарын кæнын мадæлон æвзаджы коммуникативон-эстетикон гæнæнтæ, мадæлон æвзаг адæмæн сæ химбарынады фæрæз кæй у, уый;

4) хъомыл кæнын:

а) хорз эстетикон æнкъарæнтæ кæмæ ис,

æ) фысгæ æмæ дзургæ ныхасы алыхуызон жанртæй пайда кæнгæйæ, хи хъуыдытæ раст æргом кæнынмæ чи арæхсы,

б) бакаст уацмыс равзарынмæ, уый фæдыл хи хъуыдытæ раргом кæнын чи зоны;

в) уæгъд рæстæг чингуытæ кæсынмæ чи тырны, ахæм чиныгкæсæджы;

5) алыхуызон этнокультурон традицитæ цы аивадон уацмысы æвдыст цæуынц, уый раст æмбарыныл фæцалх кæнын;

6) амонын аивадон уацмысы структурон æмæ эстетикон æвзæрст.

Стандарттæм гæсгæ скъоладзаутæ литературæйæ райсдзысты ахæм зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæ:

-иумæйаг културон-литературон арæхстдзинæдтæ: литературон уацмыс арф æнкъарын; ирон литературæйы бастдзинад æппæтдунеон литературæтимæ æмбарын; кæсыны культурæ бæрзонд кæнын; библиотекæйы, интернеты иформаци агурын зонын;

-царды зынаргъдæр цы хæзнатæ сты, уыдон иртасынмæ арæхсын: алыварсы дунемæ уарзон цæстæй кæсын; царды алы фæзындмæ хи цæстæнгас дарын; æмбарын литературæйы нысаниуæг адæймаджы удварны хъомылады; адæймаджы фауинаг миниуджытæм критикон цæстæнгасæй кæсын; литературон уацмысы агурын дзуæппытæ зæрдæагайæг фæрстытæн;

-кæсыны культурæ бæрзонддæр кæнынмæ арæхстдзинад: литературон уацмысмæ сфæлдыстадон цæстæнгасæй кæсын; зæрдæмæ хæстæг темæтыл уацмыстæ æвзарын æмæ сæ кæсын; литературон уацмысы цы дуг æмæ культурæйы кой цæуы, уыдоны æдыл арæзт диалогон ныхасы архайын; уацмысы сæйраг персонажты миддунейæн æмæ архæйдтытæн аргъ кæнын зонын;

-ныхас кæнын; ныхасы стильтæй раст пайда кæнын зонын.

11 кълœсы литературœ лœвœрд цœуы историон принциптœм гœсгœ. Ам œрмœг лœвœрд цœуы хронологион уагыл. Программœмœ хаст œрцыдысты ирон литературœйы ахъаззагдœр фœзындтœ œмœ зынгœ фысджыты уацмыстœ. Æвзœрст цœуынц, зонынадœн, идейон œмœ эстетикон хъомыладон цас ахъаз сты, уыцы принципмœ гœсгœ.Уым зыны литературон процесс, йœ рœзты историон, œхсœнадон œмœ культурон уавœртœ. Прораммœйы лœвœрд цœуы литературон рœзты периоды иумœйаг характеристикœ, стœй, уыцы периоды зынгœдœр цы фысджытœ уыд, уыдоны сфœлдыстадœй сœйрагдœр уацмыстœ. Классиктœй уœлдай программœйы цы фысджытœ ис, уыдоны сфœлдыстад бœлвырдœй œндœфта литературон рœзтыл œмœ йын ис историон – культурон ахадындзинад. Уыимœ хыгъд цœуынц литературон здœхтыты хуызтœ (романтизм, символизм, реализм) œмœ сœ зынгœдœр минœвœртты аивадон œнтыстытœ.

Ахурадон курсы мидис 11 къласы

Разныхас .(1 сах.) Ирон литературæ 50-æм азты кæрон – 60-æм азты. Ирон культурæ æмæ литературæйы рæзт ног æхсæнадон уавæрты.Поэзийы рæзт 60-æм азты.Æрыгон фысджыты æрбацыд литературæмæ. Сæ фыццаг поэтикон æмбырдгæндтæ. Ирон романы рæзт, ныръккон темæтæм æргомздæхт. Драмон жанрты фæстæзад бынат. Комедийы рæзты фæндæгтæ, йæ æнтыстытæ æмæ аиппытæ.

Гафез (Гаглойты Федыр). Роман « Уæ бонтæ хорз, адæм!» (3 сах) Гафезы цард æмæ сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Романы мидис æмæ проблемæтæ. Æрыгон адæймаджы фæлгонц, йæ хъуыдытæ æмæ тырнæнтæ. Романы æвзаг æмæ сюжетон композицион арæзт. ***Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и и.*** *Эпикон – таурæгъон литерæтурæйы хуызтæ. Хъайтар – дзырднывæндæг.*

Дзугаты Георги. Поэмæ «Бындзыг». (2 сах.)Дзугаты Георгийы цард æмæ сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. «Бындзыг». Сабырдзинады сæрыл дунеон тохы идейæтæ уацмысы. Хæсты трагеди. Поэмæйы лирикон ахаст. Лирикон монолог – йæ композицион нывæсты бындур. ***Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и и Лиро –эпикон поэмæ.***

Цæгæраты Максим. «Мады зарæг». (2 сах.)Радзырды сюжет æмæ композиции. Аивады хъомыс, музыкæйæ райгуыргæ ассоциативон дуне, хъайтары зæрдæйы тæлмæнтæ.

Цъæрукъаты Алыксандр.(4 сах.) Цъæрукъаты Алыксандры цардвæндаг. **«Ныхас авдæны сывæллонимæ» (скъуыддзаг). (1-4, 8, 14, 17, 20, 24, 26, 31, 33)** Фæлтæрты бастдзинады темæ. Поэты сагъæстæ адæймаджы царды нысан æмæ фидæныл. Саби æмæ æрдзы 'хсæн гармонион иудзинад. Фыды фæдзæхстытæ фыртæн.**«Шекпирæн» (скъуыддзаг). (1, 2, 4, 6, 7, 8)** Аивады темæ поэты сфæлдыстады. Сонеттты сæйраг хъуыды – гуманизм, генион æрмдзæфы æнусон ахадындзинад. Уацмысы аивадон фæрæзтæ. **«Мæ кувæндоны къæсæрыл»** Поэты арф æмæ вазыгджын удысконды, йæ этикон идеалтæ. **«Рох симфрони»** Уарзты тых – сфæлдыстадон уалмонцы гуырæн. Лирикон хъайтары уæздан æмæ арф æнкъарæнтæ, хъæздыг поэтикон уырнынад. **«Гимн хъилхъæдурæн»** Æрдзы удæгас ныв - фæлгонц, зын рæстæджы адæймагыл йæ хæрзаудæн. Æмдзæвгæйы рифмæ æмæ ритм, поэтикон мадзæлттæ (сидæнтæ, ассонанс æмæ æнд.)

Джусойты Нафи. Роман «Фыдæлты туг». (7 сах.) Нафийы литературон æмæ зонадон куыст. Национ колорит ирон поэзийы. Историон темæ Нафийы сфæлдыстады. Романы мидис æмæ проблематикæ, йæ историон бындур. Национ иудзинады темæ. Адæм – романы сæйраг хъайтар. Ака æмæ Бегайы фæлгонцтæ. Уарзт æмæ хæст: лирикон æмæ эпикон райдайæнты æмиудзинад. Романы композицион нывæст. ***Л и т е р а т у р æ й ы т е о р . Историон роман.***

Дзаболаты Хазби. (2 сах) Поэты æгъуыстаг хъысмæт. Йæ лирикæйы сæйраг мотивтæ.Адæймаг æмæ æрдзы мидбастдзинад æмдзæвгæ **«Æз хæхты райгуырдтæн»**-ы.хуымæтæг куысты бæрзонд поэзи æмдзæвгæ **«Амонд», «Цыхтахсæг»-ы**. патриотизм æмæ кады мæлæты темæ **«Куы хæссай зæрдæйы æмбуар..»** Сæрибар цард æмæ намысы сыгъдæгдзинады идейæтæ **«Хæххон кæсаг»**-джы. ***Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и Риторикон период.***

Гаглойты Владимир. «Ныййарæджы кадæг». (6 сах.) Гаглойты Владимиры сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Мады монументалон фæлгонц драмæйы. Фыртты фæлгонцтæ. Уацмысы копозици, йæ аивадон æууæлтæ. ***Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Драмæйы хуызтæ.***

Разныхас.Ирон литературæ 70-80 -æм азты. (1 сах.)Литературæйы сæрмагонд нысаниуæг социалон – политикон «мидцоппайы» заман. Историон прозæйы рæзт 60-80 азты. Ирон поэзи 70-80 азты райдайæны. Ирон драмæйы разт 70-80 –æм азты.

Дзесты Куыдзæг. «Фæндагсар Уастырджи» (6сах.) Фыссæджы курдиаты сæрмагонд æууæлтæ. Уацауы сюжет æмæ композици. Йæ сæйраг фæлгонцтæ. Адæймаджы уæвынады æнусон фарстатæ. *«Фæндаджы»* темæ уацауы.

Бестауты Гиуæрги. (1 сах.) Гиуæргийы поэзийы сæйраг мотивтæ. Райгуырæн бæстæйы темæ. Фæсивæдæн нæртон фæдзæхстытæ **« Ныстуан мæ фæдонмæтимæ».** Поэты æнæнцой зæрдæ **« Фæндæгтæ» -йы.** Æрдзы рæсугъддзинад – сфæлдыстадон уæлтæмæнады æмæ цины суадон **«Изæр Дзаугомы» - йы.** Уарзон адæймаджы зæдæнгас рухс сурæт **«Æз дыуупæ цæсты зонын зæххыл..»-ы.**

Æгъуызарты Æхсарбег. «Куырды фырт» (4 сах) Фыссæджы сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Роман – дилогийы актуалондзинад. Дуджы æууæлтæ адæмы царды уаг æмæ æгъдæутты: æхсæнады уавæр хæсты рæстæджы, хæсты агъоммæ æмæ йæ фæстæ азты. Амонды проблемæ. Фæллойгæнæг адæм – цард æмæ рæстæджы фарн хæссæг. Фæлтæрты бастдзинады темæ. Ныхмæвæрд фæлгонцтæ (Бексолтан – Мурат) . ***Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Романы тыххæй æмбарынад фæарфдæр кæнын***

Хостыхъоты Зинæ. (1 сах). Хостыхъоты Зинæйы сфæлдыстадыл афæлгæст. Поэты тох рæстдзинад æмæ намысыл, йæ гуманизм **« Мæ зæрдæ»** -йы. Хъæууон царды нывтæ **«Мæ мысинаг»** - джы. Райгуырæн къуым – дзæнæтон хæзнатæй зынаргъдæр **« Мæ кæстæрмæ»**-йы. Æрдзон бынысæфтæй адæмы фæдзæхсын, хæлардзинадмæ сидт **«Зæххы катай»** -йы.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. поэтикон ныхасы фæрæзтæ :сидæн, литературон реминисценци.

Булкъаты Михал. «Теркæ Туркмæ» (4 сах) Булкъаты Михалы сфæлдыстадыл афæлгæст. Романы конфликт æмæ ныхмæвæрд фæлгонцтæ (Куындыхаты Муссæ – Мамсыраты Темырболат) Кард æмæ фæндыры традицион темæ æмæ йæ ног нысаниуæг. ***Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Аивадон æрхъуыды æмæ историон æцæгдзинад.***

Малиты Васо. (1 сах.) Малиты Васойы сфæлдыстадон фæндаг. Поэзийы «хуымгæнд» - фæллойгæнæг адæмы цард æмæ тырнæнтæ **«Сахуыр мæ кæн, о хуымгæнæг...»- джы**. Адæймаг æмæ Райгуырæн бæстæйы иудзинад **«Мæ Ирыстоны!» -ы.** Ирыстоны историон хъысмæт, адæмы тох сæрибар æмæ Фыдызæххы сæраппонд **«Нæ фыдæлты кадæг»-джы** Æрдзон курдиаты бæрзонд нысан æмæ бæрн «Фæстаг æмдзæвгæйы»

Бицъоты Грис. Роман «Арвы айдæн». (3 сах.) Хæст æмæ бæрндзинады æууæнк æмæ гадзрахаты темæ романы. Хицæн адæймæгты хъысмæттæ. Фæлгонцты психологизм, сæ ныхмæлæуд ахаст: хæлар зæрдæйы хорзæх. ***Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Романы хуызтæ.***

Дзасохты Музафе. «Урс доны былыл Бæрæгъуын...» (2 сах) Уацауы темæ æмæ проблематикæ. Ирон æгъдау æмæ фæтк – æрыгон хъайтарты «хъомылгæнджытæ» Хъæубæсты фарн. Мады фæлгонц.

Ирон литературæ фæстаг азты. (1 сах.) «Рацарæзты» дуг æмæ æхсæнвадон – политикон ситуации. Национ фарстайы фыдуавæр. Национ уидæгтæм æмæ культурæйы гуырæнтæм бæстрон хъусдард. Фыдæлты фарн æмæ æгъдæу бахъахъхъæныны, дуне сæфты фæндагæй раздахыны мотивтæ. Ирон адæмы историон хъысмæтыл сагъæс.

Дзуццаты Хадзы – Мурат. (1 сах.) Мадæлон æвзаг æмæ йæ ахадындзинад, йæ историон хъысмæт **« Ме взаг! –ы**. Дзырды уæз –хъомыс æмæ æфсарм, йæ нысаниуæг адæймаджы царды. **«Дзырдтæ»-йы**. Символон мидис **«Æз ацы нуазæн...»**-ы. ***Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Инвективæ.***

Хаблиаты Сафар. «Фисыны хæдзар» (1 сах.) Фæсхæсты азты царды нывтæ. Уацауы сюжет, йæ фæлгонцтæ. Хъысмæтаразæг цау уацмысы ранывæзты.

Хъодзаты Æхсар (1 сах.) Œхсары поэзийы граждайнаг мотивтœ. Мадœлон œвзаджы ахадандзинад **« Ирон дзырд»-ы**. Поэты философон ахаст царды рœзщтмœ **«Гимн Галœгонœн»-**ы. Цард œмœ тохы нысан – рухс тауын, адœмœн лœггад кœнын **« Цъайкъахœг»** -ы. аивады алœмœттаг хъомыс, адœймаджы зœрдœйы уагимœ гармонион иудзинад **« Кафаг чызг» -ы.**

Джыккайты Шамил. Трагедии «Хъодыгонд зœд» (4 сах).Шамилы сфœлдыстадыл цыбыр афœлгœст. Трагедийы мидис œмœ архайды афон. Патриотизм œмœ национ иудзинады идейœтœ. Фœрнджын фидœны домœн – тых œмœ зонды цœдис. Уацмысы проблематикœ. Социалон конраст уацмысы. Трагедийы œвзаг. Борœханы идеалон фœлгонц. ***Л и т е р а т у р œ й ы т е о р и. Æмдзœвгœйœ фыст драмœ. Историон трагеди.***

Агънаты Гœстœн. «Фœстаг бœх» (3 сах) Уацауы этикон проблематика. Æрдз œмœ адœймаджы ’хсœн удхœстœгдзинады хъуыды. Ныхмœвœрд фœлгонцтœ. Персонажты удыхъœд œмœ психологон мидуавр. ***Л и т е р а т у р œ й ы т е о р и. Авторы ныхас. Авторы позиции œвдисœны фœрœзтœ.***

Хуыгаты Сергей. «Сылгоймœгтœ» (1 сах.) Радзырды мидис œмœ проблематикœ, йœ фœлгонцтœ. Хионыл ауыдыны фарн œмœ бузныгады темœ. Психологон œрхаххы нысаниуœг. ***Л и т е р а т у р œ й ы т е о р и. Радзырды жанр. Аивадон деталы нысаниуœг.***

Æлборты Хадзы – Умар. (1сах.)Æлборты Хадзы – Умар сфœлдыстады хигъœдон œууœлтœ, жанрон œмœ стилы агурœнтœ. 20 œнусы кœрон тугкалœн хœстытœ – «тœригъœдты апофеоз» **« Чъребайы œнкъард хœдзœрттœ», «Балладœ Зары фœндагыл» -ы.**

Гуыцмœзты Алеш. (2 сах.) «Урс фынтœ» « Пахуымпар». Хъœууон царды хœрзвœтк œмœ œгъдауы равдыст «Урс фынты». Хœст œмœ сфœлдыстады хсœн œрдзон ныхмœлœуд «Пахуымпар» -ы.

Ходы Камал. (1 сах). Ходы Камалы сфœлдыстадыл афœлгœст. Фыдыбœстœйœн фыртœн бœззын, йœ цин œмœ хъыгтœй цœрын **«Ирыстонмœ»-йы**. Ирыстоны фарн œмœ сомбоныл катай **«Гаджидау»-ы**. Æрдзы рœсугъддзинады œнкъарœн **« Быдираг хъœуы ритмтœ»-йы.** Адœймаг œмœ œрдзы ныхмœвœрд – бастдзинад **«Денджызœй куы не рбаздœхы нау...»-ы.**

Уацмыстæ наизусть ахуыр кæнынæн.

- Цъœрукъаты Алысандр. *«Ныхас авдœны сывœллонимœ» скъуыддзаг), «Рох симфони»*
- Дзаболаты Хазби *«Æз хœхты райгуырдтœн»*
- Бестауты Гиуарги *«Æз дыууœ цœсты зонын зœххыл..»*
- Хостыхъоты Зинœ *«Зœххы катай»*
- Дзуццаты Хадзы –Мурат *« Ме ’взаг!»*
- Хъодзаты Æхсар *« Ирон дзырд»*
- Малиты Васо *«Мœ Ирыстоны!»*
- Джыккайты Шамил *«Хъодыгонд зœд»* скъуыддзаг
- Ходы Камал *«Гаджидау»*

Сæйраг доmæнтæ 11 – æм къласы ахуыргæнинæгты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм.

Ахуыргæнинæгтæ хъуамæ зоной:

- фысджыты цард æмæ сфæдыстад;
- цы уацмыстæ ахуыр кодтой, уыдоны сюжеттæ, композицийы хицæндзинæдтæ, фæлгонцтæ;
- этикон характеры тыххæй æмбарынад;
- æмбарынæдтæ:æмдзæвгæ, поэмæ, радзырд, драмæ, трагедии, роман, фыссæджы индивидуалон стилы сæйраг миниуджытæ;
- наизусть ахуыр кæнынмæ цы уацмыстæ амынд цæуы, уыдон.

Ахуыргæнинæгтæ хъуамæ арæхсой:

- фыссæджы арæзт аивадон нывтæ иртасын æмæ æвдисын;
- уацмыс анализ кæнын, йæ хæйттæ хынцгæйæ;
- эпос, лирикæ, драмæ кæрæдзийы иртасын;
- уацмысы хъайтарæн характеристикæ дæттын, цалдæр уацмысы хъайтарты кæрæдзийыл абарын;
- авторы ахаст уацмысы архайджытæм æмæ цаутæм иртасын;
- уацмыс аив кæсын;
- хи сæрмагонд дзургæ æмæ фысгæ ныхасмæ пълан саразын;
- литературон – критикон æмæ публицистикон уацтæн, стæй ахуыргæнæджы лекцийæн хи куысты пълан, тезистæ, конспект аразын;
- литературон темæйыл доклад кæнæ реферат бацæттæ кæнын;
- нырыккон литературон фæзындтæн аргъ кæнын.

Ахуыры рæстæджы пайдагонд цæудзысты репродуктивон и продуктивон ахуыры методтæ:

- информацион технологи;
- цæстуынгæ æрмæг,
- ИКТ,
- уацмыстæм иллюстраци,
- амонæн литература.

Æрмæг куыд æмбæрстгонд æрцыд, уый сбæрæг гæнæны хуызтæ:

тест саразын; фысгæ, дзургæ дзуæппытæ; нывæцæн, изложении.

Къæлиндарон – тематикон пълан ирон литературæйæ.

№	Сæргонд	Саха	Нымæц	Урочы хуыз	Урочы темæ	УАА	Фæстиуджытæ
1.	**Разныхас. Ирон лит-рæ 50-æм азты кæрон – 60-æм азты**	1		**Урок-лекци**	**Ирон лит-рæ 50-æм азты кæрон – 60-æм азты. Ирон культ. æмæ лит-йы рæзт ног æхсæнадон уавæры.**		
2.	**Гаглойты Федыр. (Гафез) 3с.**	1		**Ног æрмæг амоныны урок**	**Гафезы цард æмæ сфæлдыстадыл афæл- гæст. Роман «Уæ бонтæ хорз, адæм!»-ы мидис æмæ проблематикæ.**	Эпикон – таурæгъон литерæтурæйы хуызтæ. Хъайтар – дзырднывæндæг.	***Арæхсын:*** -текст скъуыддзæгтыл (хицæн эпизодтыл) дих кæнын.; -тексты сæйраг хъуыды иртасын; -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын; -дыууæ фæлгонцы кæрæдзийыл абарын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.
3.		1		Урок-къордты куыст	**Æрыгон адæймаджы фæлгонц, йæ хъуыдытæ æмæ тырнæнтæ.**		
4.		1		Урок-портрет	**Уацмысты фœлгонцты системœ**		
5.	**Дзугаты Георги. 2с.**	1		**Ног æрмæг амоныны урок**	**Дзугаты Георгийы цард æмæ сфæлдыстад. Кадæг «Бындзыг»- лирикон ахаст.**	Лиро –эпикон поэмæ.	***Арæхсын:*** - лиро – эпикон уацмыс æвзарын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.
6.		1		Урок-идейæтæ хъахъхъæнын	**Сабырдзинады сæрыл дунеон тохы идейæтæ уацмысы.**		
7.	**Цæгæраты Максим. 2с.**	1		**Ног æрмæг амоныны урок**	**Цæгæраты Максимы сфæлдыстадон сурæт. «Мады зарæг»-ы сюжет æмæ композици.**	Сюжет, композици, сурæт-кæрæдзиимæ сæ бастдзинад	***Арæхсы:*** - бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, -аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици равдисынæн, -бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн.
8.		1		Урок-тексты анализ	**Аивады хъомыс, музыкæйæ райгуыргæ ассоциативон дуне. Хъайтары зæрдæйы тæлмæнтæ уацауы.**		

9.	**Цæрукъаты Алыксандр 2с.**	1		Урок-лекци	**Алыксандры поэзийы æууæлтæ, йæ традицитæ. «Ныхас авдæны сывæллони-мæ». Фæлтæрты бастдзинæды темæ. Поэты сагъæстæ адæймаджы царды нысан æмæ фидæныл. Саби æмæ æрдзы хсæн иудзинад.**		
10.		1		Урок-дискусси	**Поэты æмвазыгджын удысконд, йæ этикон идеалтæ «Мæ кувæндоны къæсæрыл», «Рох симфони», «Гимн хъилхъæдурæн.»**		
11.	**Джусойты Нафи. 7с.**	2		.Урок-лекци	**Джусойты Нафийы литературон æмæ зонадон куыст. Историон темæ Нафийы сфæлдыстады**	Историон роман	***Арæхсы:*** -бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, -аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, -бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн.
12.		1		Урок-балц ивгъуыдмæ	**Роман «Фыдæлты туг»-ы мидис æмæ поблематикæ, йæ историон бындур**		
13.		1		Урок-тексты анализ	**Романы композицион нывæзт. Зарæджы фæлгонц романы.**		
14.		1		. Урок-тексты анализ	**Ака æмæ Бекайы фæлгонцтæ**		
15.		1		. Урок-тексты анализ	**Уарзт æмæ хæст: лирикон æмæ эпикон райдайæнты æмиудзинад**		
16.		1		Урок-къордты куыст	**Национ иудзинады темæ романы.**		
19.	**Дзаболаты Хазби. 1с.**	1		Урок-лекци	**Хазбийы поэзийы сæйраг мотивтæ., «Амонд», «Æз хæхты райгуырдтæн», «Куы хæссай зæрдæйы æмбуар»-йы.**	Строфа, ритм, рифмæ.	***Арæхсын:*** лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ),
20.	**Гаглойты Владимир. 6с.**	1		Урок-лекци	**Гаглойты Владимиры сфæлдыстадон сурæт.**	Драмæйы хуызтæ	***Арæхсын:*** -драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ бæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын
21.		1		Урок-тексты анализ	**Драмæ «Ныййарæджы кадæг»-ы композици, йæ аивадон мадзæлттæ.**		
22.		2		Урок-къордты куыст	**Фыртты фæлгонцтæ.**		
23.		1		Урок-къордты куыст	**Мады монументалон фæлгонц драмæйы.**		
24.		1		Урок-тексты анализ	**Уацмысы идейœ райхалыны фœрœзтœ. Нывæцæн фыссынмæ цæттæ кæнын.**		
26.	**Ирон лит-рæ 70-æм æмæ 80-æм азты**	1		Урок-лекци	**Литерæтурæйы сæрмагонд нысаниуæг социалон- политикон «мидцоппайы (заст- ой)**		

	фыццаг æмбисы.				**заман.»Историон прозæйы рæзт 60-80-æм азты. Ирон драмæйы рæзт70-80-æм азты. Ирон поэзи 70-80-æм азты райдайæны.**		
27.	**Дзесты Куыдзæг. 6 с.**	2		Урок-лекци	**Дзесты Куыдзæджы курдиаты сæрмагонд æууæлтæ.**		***Арæхсы:*** - бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн
		1		Урок-тексты анализ	**Уацау «Фæндагсар Уастырджи» -йы сюжет æмæ композици.**		
28.		1		Урок-тексты анализ	**Уацауы фæткон-философон мидис. Сæйраг архайджыты фæлгонцтæ.**		
29.		1		Урок-тексты анализ	**Адæймаджы уæвынады æнусон фарстатæ.**		
30.		1		Нывæцæнмæ цæттæгæнæн куыст	**Фœндаджы темœйы философон мидис.**		
31.	**Н/Р/К/ Нывæцæн ныффыссын**	**1**			***«Фœрнджын адœймаг амондджын вœййы».***		**Арæхсын: æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй; Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын, -проблемæ æмбарын арæхсын; гипотезæ рахицæн кæнын,.**
32.	**Бестауты Гиуæрги.1с.**	1		Урок-лекци	**Райгуырæн бæстæйы темæ Бестауты Геуæргийы поэзийы.**	Аллитераци.	***Арæхсын:*** - лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.
33.	**Æгъуызарты Æхсарбег 4с.**	1		Урок-лекци	**Æгъуызаты Æхсарбеджы цардыл афæлгæст. «Куырды фырт»- темœ œмœ проблематикœ.**		***Арæхсы:***бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон
34.		1		Урок-тексты анализ	**Романы жанрон миниуджытœ œмœ стилы хицœндзинœдтœ.**		
35.		1		Урок-тексты анализ	**Мурат œмœ Бексолтаны фœлгонцтœ.**		

36.		1			**Рœстœжы фœлгонц уацмысы.**		хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.
37.	**Хостыхъоты Зинæ. 1с.**	1		Урок-лекци	**Хостыхъоты Зинæйы лирикæйыл афæлгæст.**		*Арæхсын:* - лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ. -бæлвырд кæнын скъоладзауты ассоциацитæ сæйраг дзырдтæ æмæ лексикон рæнхъытæм гæсгæ. -арын авторы цæстæнгас, позици (йæ хъуыдытæ, æнкъарæнтæ, ассоциацитæ).
38.	**Дзуццаты Хадзы-Мурат. 1с.**	1		Урок-лекци	**Дзуццаты Хадзы-Мураты поэзийы сæйраг мотивтæ.**		
39.	**Булкъаты Михал. 4с.**	1		Урок-лекци	**Булкъаты Михалы сфæлдыстадыл афæлгæст.**	Аивадон æрхъуыды æмæ историон æцæгдзинад.	*Арæхсы:* - бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.
40.		1		Урок-тексты анализ	**Амонды проблемæ. Фæлтæрты бастдзинады темæ.**		
41.		1		Урок-тексты анализ	**Булкъаты Михалы сфæлдыстад. Роман «Теркæй-Туркмæ» - йы конфликт æмæ ныхмæвæрд фæлгонцтæ.**		
42.		1		Урок-дискусси	**Кард æмæ фæндыры традицион темæ æмæ йæ ног нысаниуæг.**		
43.	**Малиты Васо. 1 с.**	1		Урок-лекци	**Малиты Васойы сфœлдыстадон фœндаг. Поэзийы «хуымгœнд» - фœллойгœнœг адœмы цард œмœ тырнœнтœ «Сахуыр мœ кœн, о хуымгœнœг...»- джы.**		
44.	**Бицъоты Грис. 3 с**	1		Урок-лекци	**Бицъоты Грисы сфæлдыстадыл афæлгæст. Роман «Арвы айдæн»-ы сюжет.**	Романы тыххæй фæарфдæр кæнын	*Арæхсы:* - бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз
45.		1		Урок-тексты	**Хæст æмæ гадзрахаты темæ романы.**		

				анализ			сюжет ӕмӕ композиции равдисынӕн, Бӕрӕг кӕны сӕйраг архайӕджы характерон хицӕндзинӕдтӕ, бынат фӕлгонцты системӕйы, авторы бӕрӕггӕнӕн адӕймаджы уавӕр ӕмӕ фӕлгонцаразӕн мадзӕлттӕ сбӕрӕг кӕнынӕн.
46.		1		Урок-тексты анализ	**Романы трагедион финал, йӕ аивадон ӕууӕлтӕ. Нывӕцӕн фыссынмӕ цӕттӕ кӕнын.**		
47.	**Н/Р/К Нывӕцӕн ныффыссын.**	**1**			***«Сылгоймаджы бынат царды».***		**Арӕхсын: ӕмбаргӕ ӕмӕ хибарӕй аразын фысгӕ ныхас рацыд ӕрмӕгӕй; Хи хъуыдытӕ бӕлвырд кӕнынӕн критеритӕй пайда кӕнын,**
48.	**Дзасохты Музафер. 2с.**	1		Урок-лекци	**Музаферы граждайнаг позици. «Урсдоны былыл Бӕрӕгъуын» -ы темӕ ӕмӕ проблематикӕ.**		***Арӕхсы:*** - бӕлвырд кӕнын уацмысы сӕйраг проблематикӕ, аивадон мадзӕлтты ахъаз сюжет ӕмӕ композиции равдисынӕн, Бӕрӕг кӕны сӕйраг архайӕджы характерон хицӕндзинӕдтӕ, бынат фӕлгонцты системӕйы, авторы бӕрӕггӕнӕн адӕймаджы уавӕр ӕмӕ фӕлгонцаразӕн мадзӕлттӕ сбӕрӕг кӕнынӕн.
49.		1		Урок-тексты анализ	**Ирон ӕгъдау ӕмӕ фӕтк-ӕрыгон хъайтарты хъомылгӕнджытӕ.**		
50.	**Разныхас. Ирон литературӕ фӕстаг азты.**	1		Урок-тексты анализ	**«Рацарӕзты» дуг ӕхсӕнадон-политикон ситуаци. Национ фарстайы фыдуавӕр.**	Социалистон реализмы метод.	
51.	**Джыккайты Шамил. 4с.**	1		Урок-лекци	**Шамил – поэт, драматург. Йе' сфӕлдыстадыл цыбыр афӕлгӕст. Трагеди «Хъодыгонд зӕд»- мидис ӕмӕ архайды афон.**	Ӕмдзӕвгӕйӕ фыст драмӕ. Историон трагеди	***Арӕхсын:*** - драмон уацмысӕн анализ кӕнын, -уацмысы архайды цыд логикон ӕгъдауӕй раст дзурын, авторы ахастдзинад йӕ героймӕ сбӕрӕг кӕнын, хъайтары архайд ӕмӕ миниуджытӕн раст аргъ кӕнын.
52.		1		Урок-тексты анализ	**Патриотизм ӕмӕ национ иудзинады идейӕтӕ трагедийы.**		
53.		1		Урок-къордты куыст	**Фӕрнджын фидӕны домӕн-- тых ӕмӕ зонды цӕдис. Борӕханы идеалон фӕлгонц.**		
54.		1		Урок-къордты	**Джыккайты Шамилы ӕмӕ йӕ**		

				куыст	**хъайтар Борæханы иудзинæдтæ сæ тох æмæ сæ царды.**		
55.	**Хаблиаты Сафар. 2 с**	2		Урок-тексты анализ	**Фœсхœсты азты царды нывтœ «Фисыны хœдзар». Уацауы сюжет, йœ фœлгонцтœ.**		***Арæхсы:*** - бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.
56.	**Хъодзаты Æхсар 1 с.**	1		Урок-лекци, урок-практикон куыст	**Æхсары поэзийы граждайнаг мотивтœ. Мадœлон œвзаджы ахадындзинад «Ирон дзырд»-ы.**	Рифмæйы хуызтæ	
57.	**Агънаты Гæстæн. 3с.**	1			**Агънаты Гæстæны уацау «Фæстаг бæх»- ы этикон проблематикæ.**	Авторы ныхас. Авторы позици œвдисœны фœрœзтœ.	
58.		2		Урок-тексты анализ, урок-практикон куыст	**Æрдз æмæ адæймаджы 'хсæн удхæстæгдзинады хъуыды.**		
59.	**Хуыгаты Сергей. 2 с.**	2		Урок-лекци Урок-тексты анализ	**Радзырд «Сылгоймæгтæ»-йы мидис æмæ проблематикæ, йæ фæлгонцтæ**	Радзырды жанр. Аивадон деталы нысаниуæг.	
60.	**Æлборты Хадзы – Умар. 1с.**	1		Урок-лекци	**Æлборты Хадзы – Умары сфœлдыстады хигъœдон œууœлтœ, жанрон œмœ стилы агурœнтœ. «Чъребайы œнкъард хœдзœрттœ» 20 œнусы кœрон тугкалœн хœстытœ – «тœригъœдты апофеоз».**	Бæлладæйы жанры æмбарынад фæарфдæр кæнын. Традиции æмæ ногдзинад. Велибр.	
61.	**Гуыцмœзты Алеш. 2 с.**	1		Урок-тексты анализ	**Фыссæджы сфæлдыстадон агурæнтæ. Хъœууон царды хœрзвœтк œмœ œгъдауы равдыст «Урс фынты».**	Мидмонологон розæйы тыххæй цыбыр æмбарынад. Фыссæджы хигъæдон æрмдзæф (стиль)	***Арæхсы:*** - бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици равдисынæн.
62.		1		Урок-тексты анализ	**Хœст œмœ сфœлдыстады ’хсœн œрдзон ныхмœлœуд «Пахуымпар» -ы.**		
63.	**Ходы Камал. 1с.**	1		Урок-лекци	**Ходы Камалы сфœлдыстадыл афœлгœст Фыдыбœстœйœн фыртœн бœззын, йœ цин œмœ хъыгтœй цœрын «Ирыстонмœ»-йы.**		
64.	**Фæлхат кæнын рацыд æрмæг 1 с.**	1			**Ирон литературœйы рœзты фœндаг. Историон цаутœ ирон фысджытœм. Райгуырœн бœстœмœ уарзондзинады**		***Арæхсы:*** - бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ,

					œнкъарœнтœ ирон литературон уацмысты. **Хистœры фарн ирон литерœтурœйы. Мады фœлгонц ирон поэзийы œмœ прозœйы. Ирон œгъдœуттœ ирон фысджыты уацмысты.**		аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.
65	**Фæлварæн**						

Перечень рекомендуемых интересных осетинских сайтов.

http://sevos.ru Электронная версия газеты "Северная Осетия"
http://www.ugo-osetia.ru "Южная Осетия" - общественно-политическая газета Республики Южная Осетия.
http://www.darial-online.ru/ Электронная версия журнала "Дарьял". Все номера. Интересная библиотека
http://fidiuag.osetia.su/ Журнал "Фидиуаег" на осетинском языке.
http://osinform.ru/ Сайт ИА ОСинформ Государственной телерадиокомпанией «Ир» Республики Южная Осетия. Оперативное предоставление объективной информации, по Южной и Северной частей Осетии.
http://zilahar.narod.ru/ РЦИ-Аланийы адæмон газет "Рæстдзинад"-ы фæсивæдон æмæ спортивон рауагъды электрон хуыз .Электронная версия молодежно-спортивного выпуска народной газеты РСО-Алания "Растдзинад"
http://www.iriston.com/ Проект патриотов Осетии. Много интересной информации.
http://www.osradio.ru/ Интереснейший и очень полезный проект юго-осетинских энтузиастов. Возможность смотреть осетинские фильмы, спектакли видеоклипы и слушать осетинское радио.
http://www.irontv.ru/ На сайте можно посмотреть или скачать итоговый выпуск новостей телекомпании "АЛАНИЯ" за текущий день.
http://www.dukani.ru/ Интернет-магазин. Возможность купить интересные книги, аудио- и видео записи осетинских музыкантов, работы художников и многое другое.
http://lingvo.osetia.ru/ Очень интересный, насыщенный и полезный сайт для изучающих осетинский язык самостоятельно. Проект старшего преподавателя Санкт-Петербургского Государственного университета, уроженца Владикавказа, Вячеслава Иванова.
http://allingvo.ru/ Сайт Юрия Дряева для изучающих осетинский язык. Осетинско-русский и русско-осетинский словари для программы Lingvo. Тексты для чтения со словарем. Коллекция осетинских песен с текстами.
http://abetae.ru/ JAVA -дзырдуат. Закачай в свой телефон осетинско-русский словарь. БЕСПЛАТНО
http://iratta.com Очень интересный и содержательный сайт. Осетия - Алания. Аланы. Владикавказ.
http://www.nataabaeva.com Для любителей живописи. Интересный сайт молодой художницы
Натальи Абаевой
http://alanvakfi.org.tr/index.asp Сайт турецких осетин (информация дается на турецком языке).
http://www.region15.ru/ Новости, разнообразная информация, музыка.
http://osetiny.ru/ Разнообразная информация об осетинском интернете и полезные ссылки.
http://www.osagrotour.ru/ Информация для людбителей сельского и горного туризма.
http://baragbonta.ru Об осетинских праздниках на родном языке.
http://oldvladikavkaz.ru/ Сайт"Старый Владикавказ"
http://abe87.narod.ru/ Осетинские песни и мелодии.
http://fond-hadonova.ru "Яблоко Нартов". Благотворительный фонд профессора З.М Хадонова
http://www.mol-sport.ru/ **Интересный сайт министерства по делам молодежи, физкультуры и спорта Республики Северная Осетия-Алания**
http://tabol.nm.ru/ **Сайт Сергея Таболова об осетинском народе.**
http://www.osetins.com/ **Проект "Осетия и осетины" Батраза Хугаева**
http://titus.uni-frankfurt.de/texte/etcs/iran/niran/oss/nart/nart.htm **Нартские сказания на иронском и дигорском, с возможностью чтения при помощи латинского алфавита.**
http://xurzarin.ru **Юго-Осетинская общественно-политическая газета "Хурзарин"**
http://www.iriston.ru **Сайт осетинской диаспоры.**
http://ossetia.ru/ **Новости Северной и Южной Осетии. Другая разнообразная информация.**
http://osetia.tv **Видео об Осетии: последние новости, различные передачи, фильмы, интервью, спортивные события.**
http://www.yoo.ru/ **Молодежь Осетии**
http://genocide-in-ossetia.com/ **Материалы о геноциде народа Южной Осетии и событиях августа 2008 года.**
http://www.fondnasledie.narod.ru/ **Фонд сохранения и популяризации нартского эпоса и других источников культурного наследия осетинского народа.**
http://aors.narod.ru/ **История и культура Осетии**
http://cominf.org/ **Сайт Государственного комитета по информации и печати Республики Южная Осетия**

http://artarv.iriston.com/ Арт-проект Вадима Пухаева о искусстве Осетии
http://www.osetia.ru/~toma/ История, культура и традиции осетин. Проект Томы Кулаевой.
http://www.anaharsis.ru/ История, культура, искусство, религия. Проект Валерия Цагараева.
http://www.travelvlad.com/ Интересный и красочно оформленный сайт для любителей путешествий на Юг и горного туризма.

Ахуырадон-методикон ærмæджыты номхыгъд

- Бзаров Р.С. История в осетинском предании: Сюжет о Чермене, - Владикавказ, 1993.
- Джусойты Н. Ирон аив дзырды сœрвœлтау. Цхинвал, 1966 аз.
- Джыккайты Ш. Ныхасы фарн.- Дзæуджыхъœу, 1996 аз.
- Джыккайты Ш. Критикон уацты æмбырдгонд. 2 хайы. – Дзæуджыхъæу,
- Джыккайты Ш. Ирон литературæйы истори. Дзæуджыхъæу, 2002.
- Салагаева З.М. Четыре этюда об осетинской прозе. – Орджоникидзе, 1970.
- Поэзийы фарн : Критикон уацтœ. – Орджоникидзе, 1980 аз.
- Зонадон – критикон уацтœ. – Дзœуджыхъœу, 1991 аз.
- Критикон уацты œмбырдгонд. – Орджоникидзе, 1981.
- Вопросы осетинской литературы и фольклора. – Владикавказ, 1993